

ФІЛОСОФСЬКІ ТА ТЕОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ АКСІОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОСТУПУ

Статтю присвячено розвідці новітніх поглядів філософів і теологів на взаємодію та взаємовплив розвитку науки і техніки, ціннісних наративів сучасного суспільства загалом та в Україні зокрема. Звернено увагу на загострення проблеми негативного впливу розвитку науки та техніки, їх досягнень на людину і навколишній світ. Акцентовано увагу на тому, що сучасна науково-технічна культура не може розвиватися поза моральною сферою людського життя, і вирішення проблеми може бути знайдене лише у цій сфері.

Ключові слова: цінності, етика, мораль, відповідальність вченого, науково-технічна культура, норми.

Постановка проблеми. Розвиток науки і техніки в сучасному світі має надзвичайно велике значення. Загально прийнято вважати науково-технічний прогрес рушійною силою розвитку цивілізації. Повсякденне життя людини настільки просякнуте технічними досягненнями науки, що, як слушно зауважує Є. Агацці "природний стан сучасної людини – це її рукотворний світ" [1: 27]. Та водночас, опираючись на розвиток науки і техніки, людство певною мірою руйнує свою духовність, культуру і все людське в самій людині [1: 11]. Людина дуже часто й не помічає, як наука і техніка змінюють її внутрішній світ, її ставлення до самої себе, інших людей та світу загалом. У неї з'являються нові потреби і нові проблеми, вона зустрічається з невідомими раніше труднощами, оскільки "техніка хоче оволодіти духом і раціоналізувати його, перетворити на автомат, раба. "Так зав'язалася титанічна боротьба людини з технізованою природою" [2: 151], – пише у своїй праці Н. А. Бердяєв. І такий стан речей людину, мабуть, влаштовує, оскільки вона не поспішає змінювати його.

"Вимога жити краще, багатше – сама по собі закономірна", – стверджує у своїй енцикліці Папа Іван Павло II, але "але через вибір способів виробництва і споживання виражається певна культура як певний світогляд" [1: 486]. Є. Агацці наголошує: "Людина здавна звикла до думки, що розробки науки і техніки мають за мету лише користь для людства. Люди завжди вважали, що можуть скористуватися позитивними наслідками розвитку науки і техніки, контролюючи, або знищуючи її можливі негативні наслідки..." [1: 27]. Однак сьогодні людина все частіше усвідомлює, що її впевненість у нових наукових досягненнях виявляється не настільки оптимістичною. Надзвичайно гостро постає проблема негативного впливу розвитку науки та техніки, їх досягнень на людину і навколишній світ. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели до змін у житті суспільства. З однієї сторони, з вдосконаленням технологій і зростанням виробництва стає можливим більш повне задоволення потреб людей, але з іншої сторони, забруднюється природне середовище, погіршується стан здоров'я людей. Однозначно, що потреби суспільства і виробництва обумовлюють подальше прискорення темпів науково технічного прогресу, "але такий стан діяльності, – говорить професор І. Ф. Надольний, – може призвести до глобальних суперечностей у розвитку цивілізації, які можна буде подолати лише шляхом докорінних змін у межах розвитку самого суспільства" [3: 36].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема безперервного впливу людини на природу знаходиться в полі зору сучасних українських філософів А. Герасимчука, М. Козловця, І. Надольного, В. Табачковського, Т. Борозинця, О. Яроша та інших. Глибоко та всебічно розглядають це питання в своїх енцикліках Папа Іван Павло II, Папа Бенедикт XVI, Папа Франциск.

Метою даного дослідження є аналіз філософських та теологічних підходів до аксіологічного змісту розвитку науки і техніки.

Виклад матеріалу. У сучасній цивілізації формується специфічна система цінностей, згідно з якою народжується особливе розуміння влади над природою, всемогутності людини, що постає не лише як влада людини над людиною, а й над об'єктами природи і соціуму. Багато науковців вважають, що саме таку владу забезпечує людині наука. Це формує певне ставлення до світу як до такого, що існує лише для людини, а природа – це те, чим людина має оволодіти. Але напрошується питання, чи зможе природа в таких умовах ще довго існувати?

Досягнення у сфері науки і техніки не повинні суперечити настановам гуманізму та загрожувати існуванню людства. Сьогодні дедалі більше науковців апелюють до духовних цінностей людини, намагаючись осмислити не просто взаємозв'язок науки і цінностей, а з'ясувати аксіологічні підвалини самого наукового знання. Хочеться вірити, що наука має намір переорієнтуватися на більш універсальні цінності, ніж сама лиш абстрактна істина. У сучасному світі все частіше відбуваються жваві дискусії

стосовно можливостей і перспектив етики науки. Співвідношення науки та моралі належить до тих філософських проблем, які й досі не мають однозначного розв'язку.

Тому **актуальність теми** зумовлена в кінцевому підсумку зростанням негативного впливу наукових розробок і технологій на життя людини та суспільство. Розвиток науки і техніки набуває величезної сили, через що стала очевидною потреба вироблення нових метафізичних засад науковості, ціннісного та морального підґрунтя подальшого науково-технічного поступу.

Техногенна цивілізація загострює теоретичну й практичну актуальність взаємовідношення розвитку науки і моралі. Це пов'язано, передусім, із породженими наукою глобальними проблемами, серед яких найважливішою є проблема виживання людини і людства. Вслід за цим додаються проблеми життя сучасних суспільств, які перебувають на зламі епох, у час коли стираються споконвічні цінності, стабільний порядок, традиції у культурі, моралі, науці.

Етичні проблеми розвитку науки ще донедавна виникали лише у виняткових ситуаціях і стосувались окремих галузей наукового знання. Сьогодні дослідники зазначають, що в нинішніх умовах і формах розвитку науки і техніки, зокрема і в Україні, безупинно генерує нові й нові проблеми етичного характеру. І варто якнайшвидше шукати оптимальні форми їх розв'язання. Зв'язок між етикою, мораллю та наукою не лише можливий, а й цілком реальний.

З кожною новою стадією розвитку науки і техніки запроваджується нова система ідеалів, норм і цінностей. З точки зору християнства, Бог створив світ і людину. Бог наділяє людину розумом, здатністю думати і творити, але людина дуже часто Божий дарунок використовує для творення зла, що суперечить Божому задуму. "Техніку досить часто пов'язують з питаннями руйнування природного середовища, якістю життя суспільства, його прогресу, християнським гуманізмом, сенсом життя, майбутнім людства. Зауважимо, що ще тоді, коли вчені співали гімни техніці і науці в сфері взаємодії людини з природою, католицькі мислителі застерігали, що надмірне захоплення технікою в антропогенних процесах може привести людство до вкрай небажаних і непередбачених результатів" [4: 163], – зауважує у своїй праці професор А. А. Герасимчук. Гостро постала проблема ціннісного та морального підґрунтя наукового пізнання у XX-XXI ст., коли вперше людина усвідомила можливість самознищення світу та небезпек, які пов'язані з поглибленням екологічної, демографічної та інших глобальних викликів сучасності.

Незважаючи на широку зацікавленість учених проблемою етично моральних цінностей, гуманістичних аспектів розвитку науки в різні історичні періоди, моральна компонента науково-технічної культури ще й досі не розкрита повною мірою. Сучасні дослідники погоджуються з тим, що вплив людини на навколишній світ набуває глобального характеру. "З одного боку, людина безперервно розширює сферу свого впливу на природу, змушуючи її служити своїм цілям, з другого, – кожна нова "перемога" над нею вимагає все більше і більше співвідносити себе із законами природного середовища" [4: 14], – зауважує професор А. А. Герасимчук. "Конче необхідна серйозна робота на ниві виховання та культури, яка виховує у споживачів відповідальне користування їхніми можливостями вибору, формування високого почуття відповідальності у виробників" [5: 487], – проголошує у своїй енциклопедії Папа Іван Павло II.

Я погоджуюсь із твердженням філософа С. Агацці, що треба перестати звинувачувати науку і техніку в тому, що вони проникли в наше життя, та визнати, що це відбулося через "пізнавальне і практичне нехтування тими цінностями, які повинні водночас зберігати смисл існування та забезпечувати пильність, яка не дозволила б прогати цей смисл" [1: 103]. Людина має навчитися відповідати за те, що вона зробила з природою і з собою, вона мусить змінитися, щоб урятувати природу і саму себе. Це означає, що потрібно змінювати традиційну систему цінностей, де на перший план виходитимуть ціннісні засади розумного ставлення до природи. С. Агацці впевнений, що вчені мають усвідомити важливість універсальних людських цінностей. Водночас "філософи моралі" мають стати компетентнішими в реальних питаннях, які виникають у процесі наукового дослідження [1: 9]. За словами Миколи Бердяєва, людина техногенної цивілізації хоче взяти на себе роль "творця". Але при цьому очевидно, що вона має взяти на себе і величезний тягар відповідальності за наслідки своєї діяльності. Обов'язково треба знайти відповіді про міру дозволеного втручання людини, науки, технології у світ природи і культури, в свою власну природу. Відповідь про міру втручання для людини є дуже важливою. Потрібно визначити ціннісні орієнтири, які дозволяють або забороняють людині втручатися в природу.

Таким чином, реальне наукове дослідження не може бути неупередженим, але водночас воно має бути і об'єктивним. Людина має навчитися відповідати за те, що вона зробила з природою і з собою, вона мусить змінитися, щоб урятувати природу і саму себе.

Розвиток науки і техніки вимагає серйозного ставлення до людських цінностей і результатів наукової діяльності. Професор А. Герасимчук зауважує, що "зв'язок науки другої половини XX сторіччя з поняттям "цінності" випливає з більш явного, ніж раніше, зв'язку між пізнанням і перетворенням світу. Саме звідси – сучасне уявлення про зв'язок між гносеологією та аксіологією. Цінність пізнання стала однією з основних проблем філософії, науки, усієї культури наших днів. Тією чи іншою формою вона не може не хвилювати людей: з надією і тривогою вони думають про те, як наука може вплинути на їхню долю. Рациональна

відповідь на подібне запитання неможлива без поняття науки, її потенцій і перспектив, а також поняття цінностей науки, її економічного, культурного, морального, естетичного ефекту" [4: 208].

Наука має дві сторони: "знання", тобто – сама наука, і "дія", тобто – техніка. "Наука і технологія визнають і формулюють для себе правила, норми, засоби контролю і критерії поведінки (дій), залишаючись у власних межах" [1: 105], – стверджує Є. Агацці, не потребуючи впливу ззовні. Якщо ж такі правила та норми є, та наука і техніка їх охоче дотримуються, отже, все гаразд, але чи завжди так відбувається?

Уявімо собі, що наука і техніка приймуть до уваги загальнолюдські цінності, то потрібно визначити, які саме норми і цінності суспільство бере за ті, що відповідають загальнолюдським. Доволі часто наука самостійно шукає для себе цінності та норми. Але яких варто "чекати норм від науки, яка оголошує себе ненормативною, або цінностей від науки, що претендує на свободу від цінностей?" [1: 107].

Є. Агацці говорить про те, що будь-яку діяльність людина здійснює згідно з уявленнями про "належне", яке "присутнє в кожній специфічно людській діяльності" [1: 109]. Людина намагається наблизити все до ідеалу, до того, який вона сама і створює. Для того, щоб визначити, яким має бути ідеал – потрібно сформулювати правила та норми. Головне не "що" буде зроблено, а "як" буде зроблено. Філософ стверджує, що цінності – це "всі прояви належного, тобто всі ідеальні моделі, що діють як регулятивні принципи для людських дій" [1: 111]. Отже, людина у своїй діяльності керується цінностями, нормами, правилами.

Людина завжди спрямовує свою свідомість на можливі ситуації та принципи, ідеали і загальні норми, які і називають цінностями. Ціннісно-орієнтована поведінка є ознакою поведінки людини як індивіда. Спільнота людей завжди орієнтується на певні цінності, котрі вона сама і обирає за ідеал для себе.

Можна зробити висновок, що існування та аналіз цінностей потрібні для пояснення людської діяльності. Зрозумівши суть цінностей, на які орієнтується людина, можемо достеменно вивчити її поведінку: "чому вона саме така". Людина постійно прагне до зміни свого життя на краще і дуже часто це і стає наміром змін на краще. Людська діяльність стає "людською", коли є спрямованою на певну мету.

Головною ознакою природничих наук є їхня незалежність від цінностей, адже знання не може бути об'єктивним, якщо на нього впливають цінності. Тому "незалежність від цінностей швидко стала вимогою не лише природничих наук, а й будь-якої дисципліни, що претендувала на науковість" [1: 123], – говорить Є. Агацці.

Проблем не виникало, доки на звання наук не претендували історія, соціологія, психологія, які мають справу з долями людей та цінностями. Саме тому було "здійснено розрізнення між особливостями та метою природничих наук і особливостями та метою соціально-історичних наук, враховуючи різне значення цінностей у цих науках" [1: 124]. Розважливу позицію з цього приводу обрав Макс Вебер, стверджуючи, що цінності стосуються методології соціально-історичних наук і аж ніяк не природничих, бо наука "нікого не здатна навчити тому, що він повинен робити; вона вказує лише на те, що він може, а за певних умов – і на те, що він хотів би зробити" [6: 196]. Науки про природу вивчають загальне і закономірне, науки про дух – індивідуальне, тісно пов'язане з цінностями, стверджує філософ.

Сфера цінностей – це світ культури, тому науки про дух називають ще й науками про культуру. Гуманітарій, здійснюючи наукове дослідження, не може керуватися суто цінностями, особливо своїми переконаннями, бо результати його досліджень не будуть об'єктивними. Адже він з'ясовує "що є", а не "що має бути". Будь які цінності, котрі відображають історичний момент, не можуть бути абсолютними – практична діяльність завжди передбачає необхідність зайняти певну позицію щодо цінностей, обрати одні та відмовитись від інших. Науковець буде стверджувати щось в конкретно зазначених межах часу та місця. Отже, цінності не можуть гарантувати усталеної істини, бо завжди існує вибір. Цінності припускають правильний вибір у конкретних умовах місця та часу.

Соціальні науки використовують цінності як взірць лиш узагальнено. Якщо припустити, що цінності стосуються соціальних наук у методологічному аспекті, то вони не можуть бути об'єктом їхнього дослідження (об'єктом вони є, наприклад, для етики), бо не мають емпіричного походження. Якщо брати до уваги, що цінності приймають за належні, а згодом їх відхиляють і приймають інші, то їх, так само як емпіричні об'єкти, можна вивчати.

Зрозуміло, з одного боку, етичні судження про науку і техніку ґрунтуються на визнанні цінностей та норм, і, якщо, з іншого боку, визнається, що гуманітарні науки також досліджують цінності та норми, то їм можна доручити забезпечити етичний каркас норм. А, оскільки вони також науки, то для виконання цього завдання не потрібно виходити за межі самої науки.

Об'єктом дослідження гуманітарних наук є, передусім, людська діяльність. Жодна наука для вивчення поведінки людини немає ніяких формул або законів, її вивчають за допомогою правил і норм, які відрізняються від природних законів. Закони ґрунтуються на попередньо встановлених принципах, але принципах, котрі встановлює сама ж людина, тоді як правила співвідносяться з метою, а норми – з цінностями. Доведення у природничих науках формулюються відповідно до законів логіки. Правила, норми, мета, цінності у світі людини не можуть бути сформульовані згідно з законами логіки, вони

відповідають "тому", що встановлено сомою людиною і за допомогою цієї норми може бути досліджена та вивчена поведінка людини. Тобто, природничі науки, досліджуючи феномен, використовують поняття, які показують спосіб існування та розвитку феномену, а гуманітарні науки, досліджуючи поведінку людини, відповідають на питання "чому?". Отже, щоб гуманітарії досліджували поведінку людини як фізичний феномен, їм потрібно використовувати відповідні специфічні поняття, сформульовані відповідно до законів логіки. "Однак, – говорить Є. Агацці, – щоб зрозуміти людську поведінку як "людську", а не як механічну дію, потрібно "використовувати мову інтенцій, свідомо поставленої мети, передбачуваних результатів, норм і цінностей". Гуманітарні та історичні науки повинні визначати, які цінності є справжніми, а які – лжецінностями, і аж відтак досліджувати той або той феномен. Природничі науки від ученого не вимагають пояснення, чому ці цінності визнані такими..." [1: 136], оскільки здійснюють спостереження і не вимагають відповідності цінностям.

Можна стверджувати, що наука і техніка потребують моральної оцінки та морального контролю. На думку А. Маслоу, ціннісно нейтральна класична філософія науки буде не лише помилковою, а й дуже небезпечною. Наука стане "не лише позаморальною, вона може бути антиморальною... Тому я знову підкреслюю, що наука створюється людьми; ґрунтується на людських пристрастях та інтересах... Наука й сама має бути певним етичним кодом..." [7: 29].

Нав'язування науці норм і цінностей ззовні ніколи не дасть позитивного результату. Мабуть саме тому вчені різко критикують усі спроби аксіологізувати, гуманізувати науку зверху чи зі сторони. Більш обґрунтованим є такий варіант аксіологізації розвитку науки і техніки, надання йому гуманістично спрямованого загальнокультурного виміру, коли сама науково-технічна культура розкриває свої вищі можливості.

"Коли не визнаються цінності та величі людської особистості в самому собі і в іншому, – говорить в енцикліці Папа Іван Павло II, – то людину фактично позбавляють можливості користуватися власною людяністю і вступати у ті відносини солідарності та спілкування з іншими людьми, для яких її створив Бог. Людина, яка піклується виключно або переважно про те, щоб мати і про власне задоволення, стає все більш нездатною панувати над своїми інстинктами і своїми емоціями, і впорядкувати їх шляхом підпорядкування істині; така людина не може бути вільною: підпорядкування істині про Бога і про людину – це перша умова свободи, яка регулює власні потреби, власні бажання і спосіб їх задоволення згідно із справедливою ієрархією цінностей – так, щоб володіння речами ставало для людини засобом зростання" [5: 493].

Висновки. Отже, сучасна науково-технічна культура, трактована з погляду філософії та методології постнекласичної науки, не може розвиватися поза моральною сферою людського буття, тому що вона, володіючи потужним креативним потенціалом, загрожує загостренням глобальних проблем, які можуть бути успішно розв'язані лише засобами морально зумовленого науково-технічного поступу.

Ця проблема викликає занепокоєння не лише у науковців, але й у релігійних діячів, зокрема Папа Іван Павло II у енцикліці "Сяйво істини" звертає увагу на те, що "що навіть добрі наміри й важкі інколи обставини не дають права ні державній владі, ні окремим особам порушувати фундаментальні і суттєві права людської особи. Зрештою, лише моральність, яка визначає певні норми, що є дійсними для кожного без винятку, може бути гарантією етичного фундаменту співіснування науки і людини" [8: 51].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Агацці Э. Моральное измерение науки и техники /Э. Агацці ; [перевод с англ. И. Борисовой, научный редактор В. А. Лекторский]. – М. : МФФ, 1998. – 344 с.
2. Бердяев Н. А. Человек и машина (Проблема социологии и метафизики техники) / Н. А. Бердяев // Вопросы философии. – Москва. – 1989. – № 2. – С. 147–162.
3. Надольний І. Ф. Соціальнодуховний світ особистості як феномен освіти / І. Ф. Надольний // Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку ХХІ століття : [монографія]. – Серія "Модернізація вищої освіти : світоглядно педагогічні проблеми". – К. : Педагогічна думка, 2007. – 352 с.
4. Герасимчук А. А. Християнський вимір екологічних проблем / А. А. Герасимчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 231 с.
5. Енцикліка Папи Івана Павла II "Сотий рік". – Львів : Світ, 1993. – 552 с.
6. Вебер М. "Об'єктивність" соціально-наукового пізнання / М. Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К. : Основи, 1998. – 534 с.
7. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / А. Маслоу. – М. : Смысл, 1999. – 424 с.
8. Енцикліка Папи Івана Павла II "Сяйво істини" [Електронний ресурс] : Інтерфакс. – Режим доступу до документу : <http://www.opusdei.kz/art.php?p=37519>.
9. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності : виклики глобалізації / М. А. Козловець. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
10. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту. – Українське біблійне товариство, 2003. – 1375 с.
11. Герасимчук А. А. Екологія : [опорний курс лекцій : навч. посіб.] / А. А. Герасимчук, Ю. І. Палеха. – К. : Вид-во Укр.-фін. Ін-ту менедж. і бізнесу, 1998. – 120 с.
12. Енцикліка Папи Бенедикта XVI "Бог є любов" [Електронний ресурс] : Інтерфакс. – Режим доступу до документу : osvita.org.ua/news/18061.html.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Agatstsi E. Moralnoe izmerenie nauki i tekhniki [Moral Dimension of Science and Technique] / E. Agatstsi ; [perevod s angl. I. Borisvoy, nauchnyy redactor V. A. Lektorskiy]. – M. : MFF, 1998. – 344 s.
2. Berdyaev N. A. Chelovek i mashyna (Problema sotsiologii i metafiziki tekhniki) [A Human and a Car (The Issue of Sociology and Technique Metaphysics)] / N. A. Berdyaev // Voprosy filosofii. – Moskva. – 1989. – № 2. – S. 147–162.
3. Nadolnyy I. F. Sotsialno-dukhovnyy svit osobystosti yak fenomen osvity [Social Spiritual Personal World as the Phenomenon of Education] / I. F. Nadolnyy // Filosofski zasady transformatsii vyshchii osvity v Ukraini na pochatku XXI stolittya [Philosophical Bases of Higher Education Transformation in Ukraine at the Beginning of the XXI Century] : [monografiia]. – Seriya "Modernizatsiya vyshchoi osvity : svitodlyadno pedagogichni problemy". – K. : Pedagogichna dumka, 2007. – 352 s.
4. Gerasymchuk A. A. Khrystyanskyi vymir ekologichnykh problem [The Orthodox Dimension of the Ecological Problem] / A. A. Gerasymchuk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZHDU im. I. Franka, 2011. – 231 s.
5. Entsiklika Papy Pavla II "Sotyy rik" [Encyclic by the Pope Pavlo II "The Hundredth Year"]. – Lviv : Svit, 1993. – 552 s.
6. Weber M. "Obyektyvnyist" sotsialno-naukovogo piznannya ["Objectivity" of the Social-Scientific Cognition] / M. Weber // Sotsiologiya. Zagalnoistorychni analizy. Polityka [Sociology. General Historical Analyses. Policy]. – K. : Osnovy, 1998. – 534 s.
7. Maslou A. Novye rubezhi chelovecheskoy prirody [New Landmark of the Human Nature] / A. Maslou. – M. : Smysl, 1999. – 424 s.
8. Entsiklika Papy Pavla II "Syayvo istyny" [Encyclic by the Pope Pavlo II "The Holiday of Truth"] [Elektronnyy resurs] : Interfaks. – Rezhym dostupu do dokumentu : <http://www.opusdei.kz/art.php?p=37519>.
9. Kozlovets M. A. Fenomen natsionalnoi identychnosti : vyklyky globalizatsii [The Phenomenon of the Challenges of Globalization] / M. A. Kozlovets. – Zhytomyr : Vyd-vo ZHDU im. I. Franka, 2009. – 558 s.
10. Bibliya, abo Knygy Svyatogo Pysma Starogo i Novogo Zapovitu [Bible, or Books of Writing on Old and New Testaments]. – Ukrainske bibliyne tovarystvo, 2003. – 1375 s.
11. Gerasymchuk A. A. Ekologiya [Ecology] : [opornyy kurs leksiy : navch. posib.] / A. A. Gerasymchuk, Yu. I. Palekha. – K. : Vyd-vo Ukr.-fin. In-tu menedzh. i biznesu, 1998. – 120 s.
12. Entsiklika Papy Benedykta XVI "Bog e lyubov" [Encyclic by the Pope Benedict XVI "God is Love"] [Elektronnyy resurs] : Interfaks. – Rezhym dostupu : <http://www.opusdei.kz/art.php?p=37519>.

Матеріал надійшов до редакції 27.02. 2014 р.

Петрышин Н. Э. Философские и теологические разведки аксиологических последствий научно-технического прогресса.

Статья посвящена исследованию новейших взглядов философов и теологов на взаимодействие развития науки и техники, ценностных нарративов современного общества в целом и в Украине в частности. Внимание сосредоточено на обострение проблемы негативного влияния развития науки и техники, их достижений на человека и окружающий мир. Акцентировано внимание на то, что современная научно-техническая культура не может развиваться вне моральной сферы человеческой жизни, и решение проблемы может быть найдено лишь в этой сфере.

Ключевые слова: ценности, этика, мораль, ответственность ученого, научно-техническая культура, нормы.

Petryshyn N. E. Philosophical and Theological Researches of Axiological Consequences of the Scientific-Technical Progress.

The development of science and technology in today's world is of paramount importance. It is generally assumed that the technological progress is the driving force behind the civilization development. Based on the development of science and technology, humanity to some extent destroys its spirituality, culture and everything human in man. A person does not often notice how science and technology change his / her inner world, his / her relationship to himself / herself, to others and to the world in general. New needs and new problems appear in person's life and he / she is facing with previously unknown challenges. In such a way a titanic struggle between a person and a technical nature appeared. The problem of the continuous human impact on the nature is in the circle of view of modern Ukrainian philosophers A. Gerasymchuka, M. Kozlovtsya, I. Nadolnogo, V. Tabachkovskogo, T. Borozyntsya, O. Yarosha and others. Deeply and thoroughly this question is examined in the encyclicals by the Pope John Paul the II, Pope Benedict the XVI, Pope Francis. The modern scientific and technological culture is interpreted in terms of philosophy and methodology of science. Postnonclassical can not develop outside the moral sphere of human existence because it, having a strong creative potential, threatens with the aggravation of global problems that can be successfully resolved only by the scientific means of the morally conditioned technological progress. This issue is of concern not only for academics, but also for religious leaders.

Keywords: values, ethics, moral, scientist's responsibility, scientific-technical culture, norms.